

GUID 5290

Galveno valsts rādītāju
izstrādes un lietošanas
revīzijas vadlīnijas



INTOSAI

INTOSAI vadlīnijas izdod
Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu
organizācija, *INTOSAI* Profesionālo
standartu un vadlīniju ietvarā.
Plašāku informāciju skatīt vietnē
www.issai.org

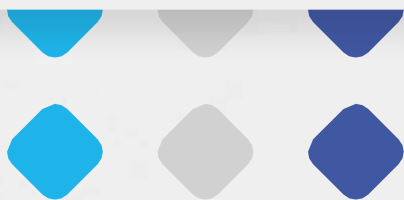
Dokuments, kas izstrādāts pirms *IFPP* – šis dokuments tika izstrādāts pirms *INTOSAI* Profesionālo standartu un vadlīniju ietvara (*IFPP*) 2016. gadā. Tādēļ tā oficiālais mērķis var atšķirties no jaunākajām *INTOSAI* revīziju vadlīnijām.



INTOSAI



INTOSAI, 2019



SATURA RĀDĪTĀJS

SAĪSINĀJUMI	4
1. IEVADS	5
2. GVR DEFINĪCIJA	7
3. MĒRĶIS	9
4. DARBĪBAS JOMA	10
5. GALVENIE JĒDZIENI GVR IZSTRĀDES UN LIETOŠANAS REVĪZIJĀ	12
5.1 Neatkarība un ētika	12
5.2 Potenciālie lietotāji un atbildīgās puses	14
5.3 Pārbaudāmais priekšmets	14
5.4 Revīzijas mērķis(-i)	16
5.5 Revīzijas pieeja	18
5.6 Revīzijas kritēriji	18
5.7 Prasmes	19
6. KRITĒRIJU STRUKTŪRA GVR IZSTRĀDES UN LIETOŠANAS REVĪZIJAI	21
6.1 Tiesiskā un metodoloģiskā regulējuma analīze	23
6.2 Noteikto rādītāju pietiekamības un aktualitātes analīze	25
6.3 Noteikto rādītāju kvalitāte	26
6.4 GVR sistēmas saskaņotība ar citām darbībām	30
6.5 Rādītāju mērķa vērtību iespējamība un pamatotība	32
6.7 Mērķu sasniegšanas novērtēšana	34
A PIELIKUMS – Definīcijas	36
B PIELIKUMS – Autoritatīvi avoti	39

SAĪSINĀJUMI

<i>GUID</i>	<i>INTOSAI</i> vadlīnijas
<i>INCOSAI</i>	Starptautiskais Augstāko revīzijas iestāžu kongress
<i>INTOSAI</i>	Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu organizācija
<i>ISSAI</i>	Starptautiskie standarti augstākajām revīzijas iestādēm
<i>INTOSAI-P 1</i>	<i>Limas deklarācija</i>
<i>INTOSAI-P 10</i>	<i>Meksikas deklarācija par ARI neatkarību</i>
<i>ISSAI 100</i>	<i>Publiskā sektora revīzijas pamatprincipi</i>
<i>ISSAI 300</i>	<i>Lietderības revīzijas principi</i>
<i>ISSAI 400</i>	<i>Atbilstības revīzijas principi</i>
<i>ISSAI 3000</i>	<i>Lietderības revīzijas standarts</i>
<i>GUID 3910</i>	<i>Lietderības revīzijas vispārējo principu vadlīnijas</i>
<i>GUID 3920</i>	<i>Lietderības revīzijas procesa vadlīnijas</i>
<i>GUID 9020</i>	<i>Valsts politiku novērtēšanas vadlīnijas (dokuments pirms IFPP)</i>
<i>ISSAI 4000</i>	<i>Atbilstības revīzijas standarts</i>
<i>GVR</i>	Galvenie valsts rādītāji
<i>OECD</i>	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
<i>ARI</i>	Augstākās revīzijas iestādes
<i>IAM</i>	Ilgspējīgas attīstības mērķi
<i>ANO</i>	Apvienoto Nāciju Organizācija
<i>WGKNI</i>	<i>INTOSAI</i> galveno valsts rādītāju darba grupa

- 1) Tā kā izmaiņu temps ikvienā dzīves jomā pieaug, valstu valdības visā pasaulē sastopas ar jauniem un sarežģītākiem izpildes un atbildības izaicinājumiem. Šo izaicinājumu risināšana nozīmē valdību programmu un politiku saskaņošanu ar rezultātiem, kas ir vērsti uz iznākumu, kas ir svarīgs iedzīvotājiem. Tādēļ ir nepieciešams pieņemt labi informētus lēmumus par stratēģiskiem mērķiem un politikas uzdevumiem, veicot pasākumus to īstenošanas ekonomiskuma, produktivitātes un efektivitātes nodrošināšanai, kā arī paredzamās ietekmes sasniegšanai.
- 2) Ņemot vērā ARI lomu un pienākumus valstīs, lai nodrošinātu izpildi un atbildību, tām ir nozīmīga loma būtisku valsts izaicinājumu risināšanas veidu apzināšanā.
- 3) Svarīgs rīks, kas ir nepieciešams izaicinājumu risināšanai un valstisku rezultātu sasniegšanai, ir lietderības novērtējuma un ietekmes novērtējuma sistēmu izstrāde, pamatojoties uz galvenajiem rādītājiem. Šādas sistēmas ļauj novērtēt apstākļus un tendences, lai novērtētu progresu vēlamu rezultātu sasniegšanā, apliecinātu sekmīgu mērķu sasniegšanu un beigās novērtētu veikto darbību tiešo un netiešo ietekmi. Šos rezultātus var izmantot, lai gūtu informāciju stratēģiskajai plānošanai, veicinātu pārskatus par lietderību un atbildību, veicinātu efektīvu politikas analīzi, kā arī novērtētu publiskās politikas un programmas.
- 4) Lietderības novērtēšanas sistēmas, kuru pamatā ir galvenie rādītāji, bija tēma, kas tika apspriesta 2007. gada *INCOSAI* XIX kongresā Meksikā. Meksikas līgumos ir reģistrēti pieci pienākumi, ko ARI var uzņemties rādītāju sistēmu izstrādē un lietošanā:

- a) apzināt GVR nepieciešamību valstī;
 - b) ieguldījums izvēlētos izglītības un veicināšanas centienos saistībā ar GVR;
 - c) rādītāju un/vai sistēmu izstrādē izmantoto procesu novērtēšana;
 - d) rādītāju informācijas kvalitātes, patiesuma un ticamības revīzija;
 - e) rādītāju izmantošana, lai novērtētu valsts progresu un ziņotu par to.
- 5) Lai veicinātu informācijas apmaiņu starp dalībvalstu ARI un nodrošinātu to panākumus dažādu pienākumu veikšanā saistībā ar darbu ar galvenajiem valsts rādītājiem (GVR), tika izveidota *INTOSAI WGKNI*.
- 6) Saskaņā ar ANO rezolūciju A/Res/70/1 (47. un 48. rindkopu) valdības uzņemas galveno atbildību par ANO IAM un mērķu īstenošanas progresu kontroli un pārbaudi valsts, reģionālajā un globālajā līmenī. “Šī darba veicināšanas nolūkos tiek izstrādāti rādītāji. Progresu novērtēšanai, kā arī, lai pārliecinātos, ka neviens neatpaliek, būs nepieciešami kvalitatīvi, pieejami, savlaicīgi un ticami dezagregēti dati. Šādi dati ir svarīgi lēmumu pieņemšanā.” *INTOSAI* stratēģiskā plāna 2017. - 2022. gadam 2. transversālajā prioritātē uzsvars likts uz IAM kontroli un pārbaudi katras valsts konkrēto ilgtspējas attīstības centienu un ARI individuālo pilnvaru kontekstā. Piemērotu datu ietvaru izveide valsts līmenī ir svarīga sastāvdaļa IAM integrēšanai valsts kontekstā un IAM īstenošanas kontrolē un uzraudzībā.
- 7) *GUID 5290 Galveno valsts rādītāju izstrādes un lietošanas revīzijas vadlīnijas* ir izstrādātas *INTOSAI* Profesionālo standartu un vadlīniju ietvaros (*IFPP*), galvenie jēdzieni un principi ir izklāstīti *ISSAI 100 Publiskā sektora revīzijas pamatprincipos*.

- 8) **Definīcija.** Šo *GUID* nolūkos GVR tiek definēti kā rādītāju kopums, ko valdība izmanto, lai noteiktu mērķus, uzraudzītu progresu un novērtētu mērķu sasniegšanu, kā arī novērtētu valdības darbību, programmu, politiku, darījumu vai uzņēmumu lietderību, kā arī valsts politikas un programmu tiešo un netiešo ietekmi.
- 9) Atbilstoši *ISSAI 300 Lietderības revīzijas principos* dotajai definīcijai lietderības revīzija ir neatkarīga, objektīva un ticama pārbaude par to, vai valdības uzņēmumi, sistēmas, darījumi, programmas, darbības vai organizācijas darbojas saskaņā ar ekonomiskuma, produktivitātes un efektivitātes principiem un vai ir jomas, ko nepieciešams uzlabot. Ekonomiskuma, produktivitātes un efektivitātes principi ir definēti šādi:
- *Ekonomiskuma* princips nozīmē resursu izmaksu samazināšanu. Izmantojamajiem resursiem ir jābūt savlaicīgi pieejamiem attiecīgajā daudzumā un kvalitātē, par labāko cenu.
 - *Produktivitātes* princips nozīmē iegūt labāko no pieejamajiem resursiem. Tas attiecas uz saikni starp izmantotajiem resursiem un daudzuma, kvalitātes un laika ziņā saņemtajiem rezultātiem.
 - *Efektivitātes* princips attiecas uz noteikto mērķu un paredzēto rezultātu sasniegšanu.
- 10) Informācija par izmantojamo resursu, iegūto rezultātu un sasniegto iznākumu kvalitāti un daudzumu tiek atspoguļota, izmantojot rādītājus, t.i., kvantitatīvus vai kvalitatīvus mērījumus, ar ko apraksta ekonomisku, vides, sociālu, kultūras vai citu stāvokli laika gaitā.

Tādējādi svarīgs rīks valdības uzņēmumu, sistēmu, darījumu, programmu, darbību vai organizāciju ekonomiskuma, produktivitātes un efektivitātes novērtēšanā ir rādītāju kopums, kurā ir informācija par stratēģisko lēmumu pieņemšanas procesu. Attīstības revidēšana un rādītāju izmantošana kļūst būtiska, kad izpildvara sper šo svarīgo soli.

- 11) Galvenie rādītāji ir būtiski arī valsts politikas un programmu ietekmes un lietderīguma novērtēšanai, kā arī, lai noteiktu, vai var veikt uzlabojumus, konkrēti piemērojot atbilstošās statistikas un ekonometriskās metodes.
- 12) Attīstības vadības modeļi un lietderības vai ietekmes novērtēšanas metodes lielā mērā ir atkarīgas no valstī pastāvošajām politiskajām, juridiskajām un administratīvajām sistēmām. Šīs sistēmas var būt gan centralizētas, gan decentralizētas. Ekonomiskos, sociālos un vides rādītājus var izmantot pašreizējai valsts sociālekonomiskās attīstības uzraudzībai vai kā daļu no stratēģisko lēmumu pieņemšanas procesa un attiecināt uz valdības darbību.
- 13) Rādītājus var sakārtot hierarhiskās, savstarpēji saistītās kopās, kurās ietilpst:
 - globālie rādītāji (piemēram, ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi);
 - nacionālie rādītāji (piemēram, par vidi, veselību, izglītību, sociālo labklājību);
 - valsts/publiskā sektora rādītāji;
 - vienības/valsts aģentūras rādītāji;
 - pakalpojuma, programmas vai politikas rādītāji.
- 14) *XIX INCOSAI* delegāti vienojās, ka ARI varētu rādītājus pārbaudīt (un izmantot savās lietderības revīzijās) jebkurā līmenī, kā arī savstarpējo attiecību un saskaņošanas līmenī.
- 15) Šajās *GUID* izmantoto definīciju pilnīgs saraksts ir sniegts A pielikumā.

- 16) Šīs *GUID* ir neobligātas vadlīnijas, kas ir paredzētas ARI atbalstam, lai tās varētu pieņemt lēmumu par GVR izstrādes un lietošanas revīziju.
- 17) Šīs *GUID* ir paredzētas, lai paplašinātu ARI darbības lietderību praksē, kas ir saistīta ar GVR izstrādes un lietošanas revīziju. Attiecīgi *GUID* 5. daļā ir izskatīti un konkrētākās, detalizētās un operatīvās vadlīnijās izskaidroti *ISSAI 3000 Lietderības revīzijas standarts* un *ISSAI 4000 Atbilstības revīzijas standarts*.
- 18) Šajās *GUID* ir iekļauts detalizēts un strukturēts revīzijas jautājumu apraksts par lietderības vai ietekmes vērtēšanas sistēmu pienācīgas darbības novērtēšanu. ARI var izmantot šīs vadlīnijas, inkrementāli veidojot spējas un kompetences, kas ir nepieciešamas šādam novērtējumam.
- 19) Šo *GUID* mērķis ir arī veicināt revidentu izpratni par GVR izstrādes un lietošanas revīzijas konkrēto pārbaudāmo priekšmetu, kā arī attiecīgo *ISSAI* piemērošanu. Šo mērķi sasniedz, apspriežot 5. daļā norādītos revīzijas pamatprincipus, kā arī 6. daļā doto detalizēto aprakstu par pārbaudāmo priekšmetu.

- 20) Šo *GUID* vadlīniju darbības jomā ietilpst revīzijas un novērtējuma uzdevumi kā galvenais ARI centienu elements, nodrošinot, ka visā stratēģisko lēmumu pieņemšanas procesā ir pieejama un atbilstoši piemērota aktuāla un ticama informācija.
- 21) GVR izstrādes un lietošanas revīzijas elementi var saturēt neatkarīgu uzdevumu vai var būt daļa no plašākas revīzijas, kas var iekļaut arī atbilstības, finanšu un lietderības revīzijas aspektus, kā arī var būt daļa no vispārējā novērtējuma. Pārklāšanās gadījumā ir jāievēro visi attiecīgie standarti. Visos gadījumos tas var nebūt iespējams, jo dažādos standartos var būt dažādas prioritātes. Tādā gadījumā revīzijas galvenajam mērķim ir jānosaka revidentu piemērojamie standarti.
- 22) Atkarībā no lietderības pasākumu sistēmas un attiecīgo rādītāju, kā arī pilnvaru, iekšējo politiku un revīzijas ziņojuma potenciālo lietotāju pieprasīto rezultātu būtības un satura ARI var izvēlēties savas pūles veltīt revīzijas uzdevumiem par GVR izstrādi un lietošanu jebkuram no trim principiem (valdības uzņēmumu, sistēmu, darījumu, programmu, darbību vai organizāciju ekonomiskums, produktivitāte un efektivitāte) vai jebkurai principu kombinācijai. Tāpat arī ARI pieņem lēmumu koncentrēties uz GVR lietošanas novērtējumu, izvērtējot valsts politiku ietekmi un lietderību. Šādu revīziju periodiskumu nosaka katra ARI atsevišķi.
- 23) Šo *GUID* piemērošanas svarīgs īpašs gadījums ir revīzija par ANO IAM sagatavošanu un ieviešanu valsts līmenī. Konkrēti šīs *GUID* vadlīnijas var

izmantot, lai veicinātu ARI izpratni par IAM ieviešanas sagatavotības revīziju atbilstoši *INTOSAI* attīstības iniciatīvas (*IDI*) vadlīniju dokumentam par “Revīzijas sagatavotību ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanai”.

- 24) Šīs *GUID* ir paredzētas izmantošanai visās *ISSAI 100* noteiktā revīzijas procesa daļās.
- 25) Ja GVR revīzija ir daļa no ARI lietderības revīzijas uzdevumiem, ieteicams tās lietot saskaņā ar *ISSAI 300* un *ISSAI 3000*. Vadlīnijas būtu arī jālasa un jālieto kopā ar *GUID 3910* un *GUID 3920*.
- 26) Ja valdības darbības, kuru mērķis ir apkopot un izplatīt GVR kopumu, tieši reglamentē parlamenta lēmumi, likumi, tiesību akti, politika, noteikti kodeksi vai vienošanās par noteikumiem, GVR izstrādes un lietošanas revīzijā var izmantot atbilstības revīzijas metodes, sniedzot potenciālajiem lietotājiem informāciju par to, vai revidējamās valsts vienības ievēro attiecīgo noteikumu. Šādu gadījumu pieļaušanai *GUID* saskaņo ar *ISSAI 400* un *ISSAI 4000*.
- 27) Šajās *GUID* ir papildu revīzijas vadlīnijas un nav iekļautas nekādas turpmākas obligātas prasības revīzijas veikšanai. Ja GVR izstrādes un lietošanas revīziju veic saskaņā ar citu starptautisko vai valsts standartu noteikumiem, *GUID* var izmantot kā atsauci.
- 28) ARI, kas veic valsts politikas novērtējumu, atsaucoties uz *GUID 9020*, var izmantot šīs *GUID*.
- 29) ARI var veikt apliecinājuma uzdevumus, kuru mērķis ir veicināt uzticēšanos informācijai, kas ir sniegta GVR. Šajās *GUID* nav atrunāti šādi apliecinājuma uzdevumi.

- 30) Šī daļa ir paredzēta, lai palīdzētu revidentam interpretēt iepriekšminēto standartu galvenos jēdzienus GVR izstrādes un lietošanas revīzijas sagatavošanas un veikšanas procesā.
- 31) Šajā daļā ietilpst attiecīgajos standartos izklāstītās prasības (norādītas treknrakstā) un komentāri, kas ir paredzēti, lai palīdzētu izprast un īstenot standarta prasības, vienlaikus veicot GVR izstrādes un lietošanas revīziju. Šajā daļā nav pieminēti daži *ISSAI 300* principi un dažas *ISSAI 3000* prasības, piemēram, *paļāvība un pārliecība lietderības revīzijā, revīzijas risks, uzraudzība, profesionāls vērtējums un skepse, komunikācija, kvalitātes kontrole, būtiskums un dokumentācija*. Ja GVR izstrādes un lietošanas revīziju veic lietderības revīzijas veidā, nepieciešams ievērot visu attiecīgo standartu prasības.
- 32) Ja GVR izstrādes un lietošanas revīziju veic atbilstības revīzijas veidā, revīzijas organizācijā un veikšanā visos attiecīgajos aspektos ir jāievēro *ISSAI 400* principi un/vai *ISSAI 4000* prasības.

5.1 NEATKARĪBA UN ĒTIKA

- 33) Revidentam ir jāievēro ARI neatkarības un ētikas procedūras, kurām savukārt jāatbilst attiecīgajam *ISSAI* par neatkarību un ētiku (*ISSAI 3000/21*).

- 34) **Revidents dara visu iespējamo, lai saglabātu neatkarību, lai revīzijas secinājumi un konstatējumi būtu objektīvi un kā tādus tos redzētu arī potenciālie lietotāji (ISSAI 3000/23).**
- 35) Ņemot vērā ARI unikālos pienākumus un atbildību valstīs, lai veicinātu caurskatāmību, kā arī lietderību un atbildību, tām var būt būtiska loma, lai sniegtu ieguldījumu GVR projektēšanā, attīstībā, pieņemšanā un nepārtrauktā uzlabošanā. Tomēr Meksikas līgumos reģistrēta vienprātīga vienošanās *XIX INCOSAI* delegātu starpā, ka ir jānodrošina ARI neatkarība un jāuztur ARI ticamība neatkarīgi no pienākumiem, ja tādi ir, ko uzņemas darbā ar GVR. ARI neatkarības uzturēšana ir svarīgs priekšnoteikums vēlākai revīzijai par informāciju, kas ir sniegta rādītājos.
- 36) ARI ir jācenšas sniegt pozitīvu ieguldījumu šajā jomā, lai veicinātu to vērtību, pārvaldot jebkādus saistītos neatkarības riskus. Vienlaikus saskaņā ar Meksikas līgumiem ARI lēmumam par to, vai un kā veikt darbu saistībā ar GVR, ir jāizriet tikai no ARI unikālās situācijas, ieskaitot AIR pilnvarām un spējām, tās valsts vajadzībām un prioritātēm.
- 37) Gandrīz visi *XIX INCOSAI* delegāti piekrita, ka ARI nedrīkst uzskatīt – kā arī tās nevajadzētu uzskatīt – par tieši iesaistītām rādītāju atlasē, proti, par to lēmumu pieņem politikas veidotāji un citi politiskie vadītāji. Plaši tiek piemēroti divi veidi uztveres mazināšanai par neatkarības zaudēšanu. ARI ir jāuztur sava neatkarība, nodrošinot tikai tehniskas/ekspertu konsultācijas rādītāju izstrādes laikā, nepiedaloties pašā rādītāju izvēlē. Šādas konsultācijas var konkrēti saturēt attiecīgu elementu kopumu, ko izmanto, lai novērtētu rādītāju kvalitāti un/vai piemērotos procesus (šie jautājumi ir izskatīti visā *GUID 6*. daļā). Alternatīvi cits plaši piemērots veids ir neklūt tieši iesaistītiem rādītāju izstrādes posmā (bet sniegt tajā netiešu ieguldījumu caur revīzijas darbu) un pildīt revidēšanas pienākumu pēc izstrādes.

5.2 POTENCIĀLIE LIETOTĀJI UN ATBILDĪGĀS PUSES

- 38) Revidents skaidri nosaka revīzijas ziņojuma potenciālos lietotājus un atbildīgās puses, kā arī revīzijas procesā apsver šo pušu iesaistīšanu, lai pienācīgi veiktu revīziju (*ISSAI 3000/25*).
- 39) Nepieciešams identificēt par GVR sistēmas izstrādi un lietošanu atbildīgās ieinteresētās puses. Tās var būt par GVR sistēmas izstrādi atbildīgas institūcijas, piemēram, valsts iestādes, pētniecības un izstrādes institūti, valsts politikas atbildības jautājumos iesaistītas institūcijas, statistikas institūcijas vai vairāku iepriekšminēto struktūru tīkls, kas veic sadarbību uz īpašas vienošanās pamata. Identificējot ieinteresētās puses, nepieciešams ņemt vērā konkrētās valsts vēsturiskos, politiskos, institucionālos un kultūras faktorus. Visiem valdības departamentu dalībniekiem ir nepieciešams skaidri zināt katras ieinteresētās puses pienākumus un atbildību. Atkarībā no ieinteresēto personu pienākumiem, kā arī ARI pilnvarām par datu uzkrāšanu un izplatīšanu atbildīgās institūcijas, kā arī par lietderības novērtēšanas sistēmā iekļautās informācijas novērtēšanu un analīzi atbildīgās institūcijas var GVR izstrādes un lietošanas revīzijā uzskatīt par atbildīgo pusi.
- 40) GVR izstrādes un lietošanas revīzijas potenciālie lietotāji var būt likumdošanas vai uzraudzības struktūras, ieskaitot valdības centru, atbildīgās institūcijas, sabiedrību vai akadēmiķus kopumā.

5.3 PĀRBAUDĀMAIS PRIEKŠMETS

- 41) Revidents nosaka lietderības revīzijas pārbaudāmo priekšmetu (*ISSAI 3000/29*).
- 42) Pamatojoties uz pilnvarām, ARI izvēlas pārbaudāmo jomu, kas ir nozīmīga potenciālajiem lietotājiem (*ISSAI 4000/64*).

- 43) GVR izstrādes un lietošanas revīzijas pārbaudāmais priekšmets var būt divkāršs. No vienas puses, tajā var izskatīt lietderības novērtēšanas sistēmas kvalitāti un piemērotību lietošanai, it īpaši GVR, ko lieto konkrētos uzņēmumos, sistēmās, darījumos, programmās, darbībās, valsts politikās vai organizācijās. Šāda pārbaudāmā priekšmeta izvēle atbilst ARI pienākumiem izvērtēt procesu, ko izmanto rādītāju un/vai sistēmu izstrādē un *XIX INCOSA/* identificētās rādītāju informācijas kvalitātes, patiesuma un ticamības revīzijā. No otras puses, GVR izstrādes un lietošanas revīzijā uzsvāru var likt uz novērtēšanu un ziņojumiem par valsts sasniegto progresu rādītāju lietošanā. GVR izstrādes un lietošanas revīzijas pārbaudāmais priekšmets var aptvert gan revīzijas jautājumus, gan jebkuru to daļu kombināciju.
- 44) GVR izstrādes un lietošanas tēma var būt politiski jutīga, jo rādītāji ir cieši saistīti ar valdības vai parlamenta mērķiem un prioritātēm. GVR izstrādes un lietošanas revīzijā pārbauda izmantoto lietderības novērtēšanas sistēmu un rādītāju piemērotību pieņemto lēmumu produktīvas un efektīvas īstenošanas un atbilstošās meklētās ietekmes novērtēšanai. Tajā neapšaubā likumdevēju vai izpildvaras nodomus un lēmumus, bet pārbauda, vai lietderības novērtēšanas sistēmu un GVR izstrādē un lietošanā nav nepilnību. Ja GVR izstrādes un lietošanas revīzijā ir atklātas nepilnības, ARI ir jāpasniedz savi konstatējumi tādā veidā, kas dod iespējas uzlabot lietderības vai ietekmes novērtējuma sistēmas.
- 45) Konkrēti ir jānorāda, ka ieinteresētajām pusēm ARI revīzijas ziņojumi var nebūt vienīgais pieejamais pārliecības veids par lietderības novērtēšanas ietvara un GVR sistēmas kvalitāti. Piemēram, var būt pieejami arī starptautisko organizāciju neatkarīgas uzraudzības rezultāti. Attiecīgi, ņemot vērā pieejamos resursus, revidenti var pieņemt lēmumu veltīt savas pūles rādītājiem, par kuriem šāda uzraudzība nav veikta vai ko ARI uzskata par nepietiekamu. Noslēguma posmā, ja revīzijas konstatējumi papildina vai apstrīd citus ziņojumus par attiecīgo priekšmetu, šādus konstatējumus ziņojumos ir pienācīgi jāizceļ.

- 46) Saskaņā ar *ISSAI 300* principiem lietderības revīzijas pārbaudāmo priekšmetu nav obligāti jākoncentrē uz konkrētām programmām, vienībām vai līdzekļiem, bet tajā var iekļaut darbības (ar to rezultātiem, iznākumiem un ietekmi) vai esošās situācijas (ieskaitot cēloņus un sekas). Savlaicīga, noderīga, ticama un caurskatāma informācija ir vienīgais galvenais un spēcīgais rīks, ko valstis var lietot stratēģiskajā plānošanā, progresa novērtēšanā, uz informāciju balstītā lēmumu pieņemšanā un atbildības stiprināšanā no viedokļa, kas balstīts lietderībā un rezultātos. Attiecīgi GVR izstrādes un lietošanas revīzijas pārbaudāmajā priekšmetā var iekļaut visus jautājumus saistībā ar lietderības novērtēšanas sistēmas izstrādi un funkcijām.
- 47) Novērtēšanas procesa gadījumā revidentiem būs jāsaskaras ar sarežģīto jautājumu par biežu GVR neesamību, lai novērtētu nevēlamu vai neparedzētu ietekmi uz vērtējamo politiku, kad GVR pēc definīcijas netika noteikti politikas izveides sākumā.

5.4 REVĪZIJAS MĒRĶIS(-I)

- 48) Revidents skaidri nosaka mērķi(-us), kas attiecas uz ekonomiskuma, produktivitātes un/vai efektivitātes principiem (*ISSAI 3000/35*).
- 49) Revidents nosaka revīzijas mērķi(-us) pietiekami detalizēti, lai būtu skaidri jautājumi, uz kuriem jāiegūst atbildes un lai nodrošinātu loģisku revīzijas attīstību (*ISSAI 3000/36*).
- 50) Ja revīzijas mērķis(-i) ir formulēts(-i) kā revīzijas jautājumi un sadalīts apakšjautājumos, revidents nodrošina, lai tie ir tematiski saistīti, viens otru papildinātu, nepārklātos un kopumā attiektos uz revīzijas jautājumiem (*ISSAI 3000/37*).
- 51) GVR izstrādes un lietošanas revīzijas galvenais mērķis varētu būt uz pierādījumiem pamatotu stratēģisko lēmumu pieņemšanas procesu īstenošanas konstruktīva veicināšana, panākot, ka lēmumu pieņemšanas visos posmos ir pieejama un tiek pienācīgi lietota aktuāla un ticama informācija. Tas ir ne tikai svarīgs priekšnoteikums ekonomiskai, efektīvai un produktīvai pārvaldībai, bet arī veicina atbildību un caurskatāmību. Piemērotību lietošanai un vispārējo lietderības novērtēšanas sistēmu

kvalitāti izvērtē pret atbilstošiem kritērijiem. Izvērtēšanas laikā tiek analizēti iemesli, kādēļ rodas novirzes no atbilstošiem kritērijiem, kā arī tiek vērtētas citas problēmas. Analīzes rezultāti var atklāt veikto pasākumu iespējamību, kā arī vērtējumu par to ietekmi un saistītajiem riskiem.

52) GVR izstrādes un lietošanas revīziju var veikt turpmākas novērtēšanas, pastāvīgas uzraudzības vai uzraudzības analīzes veidā.

- *Turpmāku novērtēšanu* lieto valdības darbības, programmu, politiku, darbījumu vai uzņēmumu izstrādes posmā. Šādā uzdevumā revīzijas uzdevuma galvenais mērķis ir pārliecināties, ka ierosinātā lietderības novērtēšanas sistēma nesatur būtiskus trūkumus, t.i., pārliecināties, ka mērķi ir izmērāmi, ka novērtēšanas kritēriji ir noformulēti un ka pastāv noteikums par uzraudzību, lai nodrošinātu aktuālu informāciju par izvēlētajiem galvenajiem rādītājiem. Šīs perspektīvas galvenā problēma ir ierosināto galveno rādītāju kvalitāte un jautājums par to, vai ar galvenajiem rādītājiem var izmērīt politiku ietekmi, programmas rezultātus un darbību rezultātus. Ar to var arī izvērtēt mērķu un politikas uzdevumu pamatojuma iespējamību un kvalitāti. Tas ir revīzijas veids, kurā ARI neatkarības zaudējuma risks ir visaugstākais. Vienlaikus ARI ieguldījums šajā posmā, kad lēmumi vēl nav pieņemti un dalībnieki vēl nav nostiprinājuši savu darbību, var izrādīties aktuālākais.
- *Pastāvīgu uzraudzību* lieto valdības darbības, programmu, politiku, darbījumu vai uzņēmumu īstenošanas posmā. Tās mērķis ir izvērtēt pastāvīgas uzraudzības kvalitāti, kas nodrošina svarīgu informāciju par galveno rādītāju vērtību, kā arī saglabā rādītāju atbilstību, mainoties mērķiem. Tajā var ietilpt izvērtējums par to, vai joprojām ir iespējams sasniegt politikas mērķus, kā arī sniegt ieteikumus par veicamajām izmaiņām, lai sasniegtu mērķus un veicinātu prognozēto ietekmi.
- *Uzraudzības analīzi* veic pēc tam, kad valdības darbības, programmas, politikas, darbījumi vai uzņēmumi ir pilnībā īstenoti. Tā ir paredzēta ne tikai izvērtēšanai, lai mērķi tiktu sasniegti un netiku novērota nevēlama ietekme, bet arī tādēļ, lai pārliecinātos, ka tiek apgūta nepieciešamā mācība.

5.5 REVĪZIJAS PIEEJA

- 53) **Revidents izvēlas uz rezultātu, problēmu vai sistēmu balstītu revīzijas pieeju vai to kombināciju (ISSAI 3000/40).**
- 54) GVR izstrādes un lietošanas revīzijā var ievērot jebkuru no trim pieejām, kas ir norādītas ISSAI 300 un ISSAI 3000 (t.i., uz sistēmu balstītu pieeju, uz rezultātu balstītu pieeju vai uz problēmu balstītu pieeju). Ja jautājumi par rādītāju izstrādi un lietošanu veido daļu no plašāka revīzijas uzdevuma, šiem jautājumiem piemērotajai pieejai ir jāatbilst pieejai, kas tiek izmantota visā uzdevumā kopumā. Ja GVR izstrādes un lietošanas revīziju veic neatkarīgi vai tā ir uz sistēmu balstītas pieejas uzdevuma centrā, t.i., ja piemērotākā šķiet lietderības novērtēšanas sistēmu atbilstošas funkcionēšanas pārbaude. Tomēr piemērojamās pieejas izvēlas tikai revidents. GVR izstrādes un lietošanas revīzijas pārbaudāmā priekšmeta strukturētais apraksts, kā arī šo GUID 6. daļā aprakstīto kritēriju kopumu paraugs atspoguļo revīzijas pieeju variantus, ko izvēlas revidents.
- 55) Revīzijas laikā revidentam ir svarīgi gūt labu izpratni par attiecīgajām iekšējās kontroles sistēmām un pārbaudīt, vai pastāv kādas pazīmes vai neatbilstības, kas varētu kavēt ziņošanu par GVR (ISSAI 3000/74 un ISSAI 4000/131). Revidentam ir arī jāizprot jebkāda loma, kāda iekšējās revīzijas funkcijai ir saistībā ar GVR.

5.6 REVĪZIJAS KRITĒRIJI

- 56) **Revidents nosaka revīzijas kritērijus, kas atbilst revīzijas mērķim(-iem) un revīzijas jautājumiem, kā arī ir saistīti ar ekonomiskuma, produktivitātes un/vai efektivitātes principiem (ISSAI 3000/45).**
- 57) **Revidents revīzijas plānošanas un/vai pierādījumu iegūšanas posmā apspriež revīzijas kritērijus ar revidējamo vienību (ISSAI 3000/49).**

- 58) Ja ARI mandāts nosaka pilnvarojumu veikt atbilstības revīziju, revidents identificē revīzijas kritērijus pirms pierādījumu iegūšanas posma, kas nodrošina pamatu secinājumu/atzinuma veikšanai attiecībā pret pārbaudāmo priekšmetu (*ISSAI 4000/110*).
- 59) GVR izstrādes un lietošanas revīzijas kritēriji ir etaloni, ko izmanto, lai novērtētu lietderības novērtēšanas sistēmas piemērotību lietošanai un kvalitāti, kā arī novērtētu stratēģisko mērķu un politikas mērķu sasniegšanas progresu. Revīzijas mērķi, jautājumi un pieeja nosaka piemēroto kritēriju atbilstību un veidu. Lietotāju palāvība uz lietderības revīzijas konstatējumiem un secinājumiem lielā mērā ir atkarīga no kritērijiem. Tādējādi ir svarīgi izvēlēties ticamus, objektīvus, aktuālus, pilnīgus un saprotamus kritērijus.
- 60) Pastāv vairāki starptautiskas organizācijas paziņojumi par rādītāju kopumu izstrādi un lietošanu, un šādus rādītājus var interpretēt kā GVR. Šādos dokumentos aprakstīti izmantojamo rādītāju vēlamie elementi. Revidenti var šādas publikācijas izmantot, lai gūtu dziļāku izpratni par metodēm, ko piemērot tādos jautājumos kā programmu lietderības un ietekmes novērtēšana, kā arī sabiedrības un iedzīvotāju labklājības progresa novērtēšana. Starptautisko organizāciju attiecīgo publikāciju saraksts ir dots GVR zināšanu bāzē ([http:// kniknowledgebase.org/](http://kniknowledgebase.org/)). Svarīgākās publikācijas ir atspoguļotas B pielikumā.

5.7 PRASMES

- 61) ARI nodrošina, lai revīzijas grupai kopumā būtu atbilstoša profesionālā kompetence revīzijas veikšanai (*ISSAI 3000/63*).
- 62) Lai veiksmīgi veiktu GVR izstrādes un lietošanas revīziju, ARI nepieciešams būtiski paplašināt savu darbinieku zināšanas, prasmes un spējas. Revidentiem, kuri strādā ar GVR, ir jābūt spējīgiem analītiski vērtēt dažādas problemātiskas jomas, sniegt detalizētas perspektīvas par atsevišķiem rādītājiem un saistītajiem datiem, piemēram, par datu kvalitātes jautājumiem. Prasmes un zināšanas ir nepieciešamas vairākās tehniskās jomās, kas ir svarīgas, lai strādātu ar rādītājiem, tostarp par statistiku, datu

zinātni, informācijas tehnoloģijām, ekonomiku un grāmatvedību, valsts pārvaldi, valsts politikām un politikas zinātni un citām aktuālām jomām, kā arī par pārbaudāmā priekšmeta zināšanām attiecībā uz galvenajiem ekonomikas, vides, sociālajiem, kultūras un politikas jautājumiem. Valsts politikas novērtēšanas procesā it īpaši nepieciešams izveidot starpdisciplināru grupu, kuras dalībnieki spēs prasmīgi rīkoties ar plašu GVR spektru, kas attiecas uz daudzām dažādām jomām, kā arī ir tie jāizprot.

- 63) Tāpat arī ARI arvien vairāk nepieciešams apsvērt, vai ir jāpiesaista cilvēki ar specializētām prasmēm, kas tām ir nepieciešami, un kā piesaistīt darba ņēmējus un pastāvīgus darbiniekus, kurus var apvienot, lai izveidotu efektīvu sadarbību. ARI, kas sadarbojas ar citām ARI (caur *INTOSAI* vai citādi), ir jācenšas nodrošināt un veicināt darbinieku apmācību un profesionālu pilnveidi. Šādas iniciatīvas var palīdzēt realizēt darbinieku potenciālu un informēt darbiniekus par jauniem jēdzieniem, paņēmieniem un metodēm, lai viņi varētu izpildīt dažādus pienākumus saistībā ar GVR projektēšanu, izstrādi, pieņemšanu, nepārtrauktu uzlabošanu un revīziju.

KRITĒRIJU STRUKTŪRA GVR IZSTRĀDES UN LIETOŠANAS REVĪZIJAI

- 64) Izvērtējot uz sistēmu balstītu revīzijas pieeju, šajā daļā sniegts strukturēts revīzijas vai novērtējuma jautājumu apraksts attiecībā uz lietderības un ietekmes novērtēšanas sistēmu un GVR kā to būtiskas sastāvdaļas pienācīgas darbības izvērtēšanu. Kritēriji un attiecīgie jautājumi ir sakārtoti sešās plašās kategorijās (jomās), proti:
- tiesiskā un metodoloģiskā regulējuma izvērtēšana attiecībā uz lietderības un ietekmes novērtēšanas sistēmu;
 - noteikto rādītāju pietiekamības un aktualitātes izvērtēšana;
 - noteikto rādītāju kvalitātes izvērtēšana;
 - lietderības un ietekmes novērtēšanas sistēmas saskaņotība ar citām darbībām;
 - rādītāju vērtību iespējamības un pamatotības izvērtēšana;
 - lietderības un ietekmes novērtēšanas sistēmas ietvaros piemēroto uzraudzības un novērtēšanas procedūru piemērotības izvērtēšana.
- 65) Katrā kategorijā revīzijas vai novērtēšanas jautājumus sakārto atbilstoši hierarhijas uzbūvei, gatavības modelim. Rezultātā lietderības un ietekmes novērtēšanas sistēmas kvalitāti katrā jomā apraksta atsevišķu līmeņu veidā. Katrā līmenī ir viens vai vairāki konkrēti elementi, ko var aprakstīt ar attiecīgu revīzijas vai novērtēšanas jautājumu. Lai lietderības novērtējuma sistēmu varētu novērtēt kā konkrētu gatavības līmeni sasniegušu, tai nepieciešams atbilst visām šī līmeņa prasībām, kā arī visām zemāko līmeņu prasībām.

- 66) Šāda revīzijas vai novērtēšanas jautājumu un kritēriju strukturēšana šķiet izdevīga no vairākām perspektīvām:
- Pirmkārt, tā ļauj ierobežot pētāmo jautājumu skaitu revīzijas vai novērtējuma veikšanas posmā. Parasti jautājumus, kas atbilst zemākam gatavības līmenim, var izslēgt no izpētes apjoma revīzijas vai novērtējuma plānošanas posmā, jo tie acīmredzot ir atbildēti. Ja izpildes posmā konstatēts, ka kritēriji kādā līmenī ir neapmierinoši, augstāku gatavības līmeņu attiecīgos jautājumus nevar izpētīt, jo kopējais novērtējums netiks ietekmēts.
 - Otrkārt, jautājumu strukturēšana atbilstoši gatavības modelim paplašina *ISSAI 300* ieteikto konstruktīvu ieteikumu formulējumu, kas vislabāk varētu sniegt nozīmīgu ieguldījumu revīzijā vai novērtējumā konstatēto nepilnību vai problēmu risināšanā. Ja GVR sistēmas gatavību konkrētā jomā vērtē konkrētā līmenī, tad nākamā līmeņa kritēriji, kas tiek konstatēti kā neizpildīti, norāda uz aspektiem, kuru uzlabošana nodrošinātu labāku sistēmas darbību kopumā.
 - Treškārt, tādā veidā jautājumi tiek dabiski strukturēti uz to, kam ir jābūt saskaņā ar likumiem, noteikumiem vai uzdevumiem, kam varētu nodrošināt labākus apstākļus vai kas tiek prasīts saskaņā ar pārdomātiem principiem, zinātnē pamatotām zināšanām un labo praksi. Normatīvie akti parasti ir kritēriju avots, kas atbilst zemākiem gatavības līmeņiem. Jautājumi par to, kas varētu būt labākos apstākļos, piemēram, iekļaujot normatīvos aktus, ko izmanto citām valdības darbībām, programmām, politikām, darījumiem vai uzņēmumiem, veidotu gatavības modeļa vidējos līmeņus. Savukārt pārdomāti principi, zinātnē balstītas zināšanas un labā prakse nodrošina kritērijus augstākajiem gatavības līmeņiem.
- 67) Turpmāk norādīto gatavības modeļu jautājumi, kā arī sadalījums starp līmeņiem galvenokārt ir ilustratīvi, tos ir paredzēts revīzijas plānošanas posmā pielāgot atbilstoši attiecīgajiem likumiem, noteikumiem un praksei. Alternatīvi revīzijas grupa var pieņemt lēmumu nepieturēties pie kritēriju strukturēšanas gatavības modeļa veidā. Tādā gadījumā turpmāk dotie modeļi var būt kā jautājumu avots, kurus var izmantot, lai novērtētu

lietderības novērtēšanas sistēmu kvalitāti. Tāpat arī ir vērts norādīt, ka atbilstoši ARI pilnvarām, iekšējām politikām vai citiem apsvērumiem, revīzijas vai novērtējuma grupa var izlemt ierobežot sava darba apjomu, tajā iekļaujot tikai dažus gatavības modeļa līmeņus vai tikai dažas jomas.

6.1 TIESISKĀ UN METODOLOĢISKĀ REGULĒJUMA ANALĪZE

- 68) GVR izstrādi, lietošanu un ziņošanu nosakošā tiesiskā un metodoloģiskā regulējuma analīze ir pirmais būtiskais solis, veicot revīzijas vai novērtējuma uzdevumu. Regulējums var būt noteikts federālajā likumā vai īpašos normatīvajos dokumentos, kuros atspoguļo visu GVR izstrādē un lietošanā iesaistīto pušu atbildības jomu. GVR lietošanu un ziņošanu par tiem var arī noteikt valsts stratēģiskās attīstības dokumentos vai budžeta likumā kā daļu no budžeta izveides procesa. Dažām likumā balstītām valsts politikām likumā pašā var būt noteikts GVR saraksts un definīcija, ko tālāk izmanto to ieviešanas ietekmes novērtēšanai.
- 69) Šādā regulējumā var būt noteiktas oficiālas procedūras GVR izstrādei, lai identificētu konkrētus GVR sistēmas izstrādes posmus, kā arī atbildību par katru posmu. Tajā var arī būt norādītas prasības, kam rādītājiem ir jāatbilst, lai tos iekļautu GVR kopumā. Šāda tiesiskā regulējuma cits iespējamais elements ir efektīvs kontroles mehānisms, ar ko nodrošina atbilstību ieviestajiem noteikumiem un pieņemtajai metodoloģijai. Visbeidzot regulējumā var noteikt pienākumus un atbildību par centieniem apkopot un izplatīt GVR.
- 70) Jāatzīmē, ka nopietnākā un detalizētākā regulējumā ir nodrošinātas labākas iespējas ARI veikt uzraudzību par GVR izstrādes un lietošanas procesiem. Attiecīgi tas ļauj izmantot atbilstības revīzijas pieeju citu jomu novērtēšanā. Ja tiek piemērota šāda pieeja, to nepieciešams veikt saskaņā ar *ISSAI 400* principiem un *ISSAI 4000* prasībām.

- 71) Turpretī tiesiskā regulējuma gatavības zemākie līmeņi ir riska avots, ka lietderības un ietekmes novērtēšanas sistēma un tās elementi tiks organizēti spontāni un neobjektīvi. Vienlaikus tiešu prasību trūkums par to, kā jāveic GVR izstrāde, lietošana un ziņošana, nozīmē, ka, izpildot uzdevumu, revidentiem vajadzēs galvenokārt paļauties uz padziļinātu izpratni par pārdomātiem principiem un labo praksi, nevis uz tiešām normatīvajām prasībām.
- 72) Ieteiktais gatavības modelis tiesiskā un metodoloģiskā regulējuma analīzes jomā:

Gatavības līmeņi	Definīcijas
0. līmenis: Nav prasību	Nav regulējuma vai regulējumā nav nekādu prasību par GVR sistēmas izmantošanu.
1. līmenis: Regulējums pastāv	Regulējumā ir tikai vispārējas prasības par GVR esamību.
2. līmenis: Detalizēts regulējums	Regulējums satur detalizētu prasību aprakstu par noteikto rādītāju sastāvu, rādītāju kvalitāti, procedūrām, kas jāievēro, piemērojot GVR uzraudzības un novērtēšanas nolūkos, kā arī par mehānismiem, lai nodrošinātu atbilstību ieviestajiem noteikumiem un pieņemtajai metodoloģijai. Īpaši bieži tas attiecas uz likumā noteiktām valsts politikām, definējot to turpmāko novērtēšanas procesu.
3. līmenis: Saskaņots regulējums	GVR sistēmas regulējuma prasības ir saskaņotas ar lietderības novērtējuma valsts un starptautisko labo praksi.

6.2 NOTEIKTO RĀDĪTĀJU PIETIEKAMĪBAS UN AKTUALITĀTES ANALĪZE

- 73) GVR kopums ir rīks, kas ir paredzēts progresa novērtēšanai valsts mēroga rezultātu gūšanā, apstākļu un tendenču novērtēšanai un saziņai par kompleksiem problēmjautājumiem. Tā informāciju var izmantot stratēģiskajai plānošanai, lietderības veicināšanai un atbildības pārskatiem, kā arī efektīvas politikas analīzes veicināšanai un programmas un valsts politikas novērtēšanai. Lai veikspējas un ietekmes novērtēšanas sistēma būtu veiksmīga noteiktajā jomā, tajā jāiekļauj rādītāju kopums, kurā atspoguļoti visi attiecīgās problēmas aktuālie aspekti. Piemēram, ANO Ilgtspējīgas attīstības darba kārtības kontekstā svarīgi ir izvērtēt, vai ir pieejami un lēmumu pieņemšanas procesā izmantoti ticami, dezagregētie dati, kas ir norādīti ANO rezolūcijā A/Res/70/1 un ir nepieciešami, lai pārliecinātos, ka visi ir pienācīgi informēti.
- 74) GVR sistēmas vienkāršība, seguma plašums un mērogs var plaši atšķirties. Kopumā, ņemot vērā dezagregācijas optimālo līmeni, ieteicams izvēlēties nelielu labas kvalitātes rādītāju skaitu, lai risinātu visus svarīgākos jautājumus. Tā kā nepastāv “pareizais” rādītāju skaits, rādītāju kopuma pietiekamības analīzē nav nepieciešams mehāniski koncentrēties uz rādītāju skaitu. Turpretī, pamatojoties uz rūpīgu ierosināto politiku, sistēmu, darījumu, programmu un darbību tekstuālo analīzi, tiek sagaidīts paskaidrojums par to, vai rādītāju kopums satur visu aktuālo informāciju. Šādai analīzei var būt nepieciešama revīzijas vai novērtējuma grupas padziļināta izpratne par sociālekonomiskajiem procesiem, kas ir attiecīgo politiku pamatā. Tāpat arī ir nepieciešamas padziļinātas zināšanas par datu ieguvē un apstrādē izmantotajām metodēm.

75) Ieteiktais gatavības modelis rādītāju pietiekamības jomas analīzes jomā:

Gatavības līmeņi	Definīcijas
0. līmenis: Nav rādītāju	Mērķu sasniegšanu neraksturo rādītāji vai arī tiek izmantoti daži budžeta resursi.
1. līmenis: Viens rādītājs	Katru mērķi vai politikas mērķi raksturo vismaz viens rādītājs.
2. līmenis: Daudzvariāciju novērtējums	- Katru mērķi vai politikas mērķi raksturo līdzsvarots rādītāju kopums. - Visi rādītāji satur attiecīgu informāciju par mērķa sasniegšanu. - Rādītāju kopums satur ieguldījumu, produkcijas un rezultātu sasniegšanas rezultātu vērtības.
3. līmenis: Nevienlīdzība un subjektīvs novērtējums	- Rādītāju kopums nodrošina aktuālu informāciju par nevienlīdzību cilvēku labklājībā programmu un īstenošanas darbību jomā. - Rādītāju kopums nodrošina aktuālu informāciju par subjektīviem rezultātu un ietekmes novērtējumiem.

6.3 NOTEIKTO RĀDĪTĀJU KVALITĀTE

76) Vēl cita svarīga jautājumu grupa par lietderības novērtēšanas sistēmas kvalitāti attiecas uz rādītāju informācijas kvalitāti, patiesumu un ticamību. Tajā ietilpst vairāki atribūti, kas veicina datu derīgumu no lietotāja perspektīvas, t.i., tā ir derīga lietošanai. Izvērtējot rādītāja derīgumu lietošanai, ir jāpārbauda vairāki aspekti, piemēram, pareizība, ticamība, nepārtrauktība, savlaicīgums, pieejamība, interpretējamība, sakarība, patiesums, salīdzināmība un metodoloģiskā pamatotība. ANO rezolūcijā A/Res/70/1 uzsvērtā nepieciešamība pēc “kvalitatīviem, pieejamiem, savlaicīgiem un ticamiem dezagregētiem datiem”.

- 77) Galvenais raksturojums, ko izmanto turpmāk norādītās rādītāja vai rādītāju sistēmas lietošanas derīguma novērtēšanai parasti saskan ar starptautisko organizāciju ieteikumiem. Revidenti vai novērtētāji var izvēlēties attiecīgu elementu kopumu, ko izmanto, lai novērtētu rādītāju kvalitāti, ņemot vērā GVR sistēmas izstrādes statusu un tās paredzēto piemērošanas veidu. Vispārējā īpašību kopumā ietilpst:
- *Pieejamība* atspoguļo gatavību un iespējas atrast datus un tiem piekļūt, ieskaitot datu pieejamības veida piemērotību, izplatīšanas līdzekļus un metadatu pieejamību, kā arī lietotāja atbalsta pakalpojumus.
 - *Precizitāte* ir pakāpe, kurā dati pareizi novērtē vai apraksta īpašības, kuru novērtēšanai tie ir paredzēti. Tā attiecas uz sniegto vērtību un (nezināmu) patieso vērtību tuvību un neobjektivitātes trūkumu. Kopumā datu precizitāti mēra vai apraksta attiecībā uz kļūdu vai iespējamu kļūdas nozīmīgumu.
 - Datu *saskaņotība* atspoguļo pakāpi, kurā tie ir loģiski saistīti un ir savstarpēji konsekventi. Tas nozīmē, ka to pašu terminu nedrīkst bez paskaidrojuma izmantot dažādiem jēdzieniem vai datu vienībām. Tāpat arī tas nozīmē, ka bez paskaidrojuma nevar izmantot atšķirības metodoloģijā, kas varētu ietekmēt datu vērtības. Turklāt datu apstrādē izmantotajām metodēm arī ir jāsakrīt ar rādītāju definīcijām utt.
 - Datu *salīdzināmība* atspoguļo pakāpi, kurā tos var izmantot gan starptautiskiem salīdzinājumiem, gan ilgtermiņa secinājumiem.
 - *Nepārtrauktība* nozīmē, ka ir jābūt pieejamai informācijai, kas palīdz noteikt vērtējamā jautājuma attīstību.
 - Datu *ticamība* attiecas uz pārliecību, kas lietotājiem ir par datu produktiem, pamatojoties uz viņu uztveri par datu izveidotāju. Viens svarīgs aspekts ir uzticēšanās datu objektivitātei, datus uztverot kā profesionāli izveidotus saskaņā ar attiecīgiem statistikas standartiem, caurskatāmības politikām un praksi, bez manipulācijas vai politiska spiediena. Tas nozīmē, ka iestādēm, kuras definē rādītājus un vērtē mērķu sasniegšanas procesu, ir jābūt neatkarīgām. Attiecīgi ar šādu rādītāju var atspoguļot gan pozitīvus, gan negatīvus politiku, programmu vai darbību īstenošanas rezultātus.

- *Interpretējamība* atspoguļo to, cik viegli lietotājs var saprast un pienācīgi izmantot un analizēt datus. Interpretējamības pakāpi lielā mērā nosaka jēdzienu definīciju, mērķa datu kopuma mainīgo lielumu pietiekamība un nepārprotamība, kā arī datu pamatā esošā terminoloģija.
 - *Metodoloģijas pamatotība* nozīmē metodoloģijas apstiprināšanu un pieejamību rādītāju vērtību aprēķiniem, paredzot, ka tie saskanēs ar labo praksi un to pamatā būs modernas tehnoloģijas.
 - *Datu savlaicīgums* atspoguļo laika posmu starp to pieejamību un notikumu vai parādību, ko tie apraksta, ņemot vērā laika posma kontekstu, kas ļauj informācijai būt vērtīgai un joprojām lietojamai, lai saskaņā ar to rīkotos. Tāpat arī tā ir saistīta ar lēmumu pieņemšanas procesu laika grafiku, kā pamatā ir GVR. Attiecīgi tiek sagaidīts, ka savlaicīgu rādītāju vērtības būs pieejamas laikā, kad ir nepieciešams pieņemt lēmumus.
- 78) *Patiesums* ir apmērs, ciktāl vērtība atbilstoši atspoguļo faktisko rezultātu, un tam ir cieša saistība ar programmu, politiku un darbību mērķiem. Iepriekšminēto īpašību relatīvo nozīmīgumu nosaka nolūks, kādam GVR sistēmu paredzēts izmantot. Ja rādītājus izmanto politikas, programmas vai darbības īstenošanas uzraudzībai kā attiecīgā procesa efektivitātes un produktivitātes novērtējumu konkrētā laika posmā, svarīgākie elementi ir tie, kuri nodrošina, ka informācija ir pieejama un var tikt izmantota uzraudzības nolūkos. Turpretī, ja rādītājus izmanto valsts pašreizējā stāvokļa novērtēšanai un, iespējams, vēlamā stāvokļa noteikšanai, tad svarīgāki kļūst jautājumi par salīdzināmību un metodoloģisko pamatojumu. Jebkurā gadījumā revīzijas grupas tiek mudinātas revīzijas vai novērtējuma sagatavošanas posmā gūt padziļinātu izpratni par GVR sistēmas izstrādes nolūku, kā arī attiecīgi izvērtēt tās raksturojuma relatīvo nozīmīgumu. Pamatojoties uz šo izpratni, rādītāju lietojamības īpašības var izkārtot gatavības modelī.

- 79) Īpašā gadījumā, ja GRV sistēmu lieto politikas, programmas vai darbības īstenošanas pašreizējas uzraudzības nolūkos, var sagatavot aptuvenu gatavības modeli par rādītāju piemērotību lietošanai.

Gatavības līmeņi	Definīcijas
0. līmenis:	Nav rādītāju vai to īpašības nav apmierinošas.
1. līmenis:	Rādītāju kopums atbilst savlaicīguma, pieejamības un ticamības elementiem.
2. līmenis:	Rādītāju kopums atbilst arī patiesuma, salīdzināmības un metodoloģijas pamatotības elementiem.
3. līmenis:	Rādītāju kopums atbilst arī saskaņotības, interpretējamības un nepārtrauktības elementiem.

- 80) Īpašā gadījumā, ja GVR sistēmu izmanto situācijas analīzei un salīdzinājumam starptautiskā līmenī, piemēram, salikts labklājības indekss, ko nodrošina starptautiskas organizācijas (piemēram, ANO sabiedrības attīstības indekss vai *OECD* labākas dzīves indekss), var sagatavot aptuvenu gatavības modeli par rādītāju piemērotību lietošanai.

Gatavības līmeņi	Definīcijas
0. līmenis:	Nav rādītāju vai to īpašības nav apmierinošas.
1. līmenis:	Rādītāju kopums atbilst salīdzināmības, patiesuma un metodoloģijas pamatotības elementiem.
2. līmenis:	Rādītāju kopums atbilst arī pieejamības, ticamības un interpretējamības elementiem.
3. līmenis:	Rādītāju kopums atbilst arī saskaņotības, nepārtrauktības un savlaicīguma elementiem.

6.4 GVR SISTĒMAS SASKAŅOTĪBA AR CITĀM DARBĪBĀM

- 81) Ministrijām, valdības departamentiem un aģentūrām strādājot atsevišķi, nevar sasniegt daudzus rezultātus. Visaptverošā valdības pieejā atzīta mērķu un ar tiem saistīto valsts ilgtspējas attīstības centienu caurvijošā būtība, it īpaši saistībā ar sarežģītām valsts politikām. Tās mērķis ir novirzīt valdības lietderības uzsvaru uz rezultātiem un ietekmi, ko valdības cenšas sasniegt, nevis uz jebkuras atsevišķas programmas vai aģentūras darbībām. Attiecīgi visaptverošā valdības pieeja novirza vadības, lietderības un ietekmes novērtēšanas, ziņošanas un novērtējuma analīzes vienību no viena atsevišķa centiena uz plašākiem rezultātu sasniegšanas jautājumiem. Tādējādi tiek plānoti dažādu programmu un iniciatīvu savstarpēji saistītie ieguldījumi un tiek uzdoti jautājumi par pakāpi, kādā šos saistītos centienus var saskaņot un koordinēt. Tiek apsvērta savstarpējā saikne starp iestāžu pasākumiem, programmām un iniciatīvām.
- 82) No rādītāju sistēmu perspektīvas visaptverošā valdības pieejā ietilpst GVR sistēmas koordinēšanas un saskaņošanas novērtējums, ko revidē atbilstoši rādītājiem, ko izmanto dažādās valdības politikās, programmās vai darbībās. Šādā saskaņotībā ietilpst saskaņotu rādītāju izmantošana un to definīciju līdzība. Tiek sagaidīts, ka valdības politikās, programmās un darbībās tiks izmantoti tie paši pamata pieņēmumi un tie tiks izstrādāti tajos pašos scenārijos. Politikas rādītāju saskaņotības pamatā ir jābūt analīzei par valsts politiku savstarpējo saistību. Piemēram, politikas ir pretējas, papildina cita citu vai politikas var dublēt darbības. Attiecīgi konkrēto rādītāju vērtības arī ir jāsaskaņo. Tā kā visas valstis un visas ieinteresētās puses savstarpējā sadarbībā vienojās īstenot 2030. gada ilgtspējīgas attīstības programmu, izmantotajai GVR sistēmai ir jāatbilst attiecīgajiem IAM un mērķiem gan rādītāju definīciju, gan mērķu vērtību jomā.
- 83) Jāatzīmē, ka GVR sistēmas saskaņotības novērtēšanai saistībā ar citām darbībām nav obligāti nepieciešams analizēt visas valdības darbības vienā

revīzijas uzdevumā. Šāda revīzijas apjoma paplašināšana var būt nepraktiska. Šajā ziņā saskaņotības novērtēšanas mērķis ir noskaidrot, vai attiecīgā lietderības un ietekmes novērtēšanas sistēma funkcionē pienācīgi kā stratēģiskā lēmumu pieņemšanas un īstenošanas procesa neatņemama sastāvdaļa. Var formalizēt šādu attiecīgu gatavības modeli.

Gatavības līmeņi	Definīcijas
0. līmenis: Nav rādītāja	Mērķu sasniegšanu neraksturo rādītāji vai mērķi nav saskaņoti ar citu valdības darbību vai programmu mērķiem.
1. līmenis: Saskaņoti pieņēmumi	Dažādām valdības darbībām, programmām, politikām u.c. pamatā ir tie paši pieņēmumi.
2. līmenis: Saskaņotas definīcijas un vērtības	- GVR saistībā ar dažādām valdības darbībām, programmām, politikām u.c. ir tie paši nosaukumi un definīcijas. - GVR saistībā ar dažādām valdības darbībām, programmām, politikām u.c. ir tās pašas vērtības.
3. līmenis: Saskaņotība ar IAM	- Atbildīgās komitejas/vienības izveide, lai nodrošinātu GVR saskaņotību dažādām programmām, kas veicina mērķa vai IAM sasniegšanu. - Tiek noteikta pakāpe, ciktāl saistītie centieni ir saskaņoti un koordinēti atbilstoši mērķim/IAM. - Ar dažādām valdības darbībām, programmām, politikām u.c. saistītie GVR rādītāju definīciju un mērķa vērtību jomā ir saskaņoti ar attiecīgajiem IAM.

6.5 RĀDĪTĀJU MĒRĶA VĒRTĪBU IESPĒJAMĪBA UN PAMATOTĪBA

- 84) Viens no galvenajiem jautājumiem valdības uzņēmumu, sistēmu, darījumu, programmu, darbību vai organizāciju novērtēšanā ir par to, vai valsts ir noteikusi reālistiskus mērķus. Tos pašus sasniegtos rezultātus uzskatītu par pārāk zemiem optimistisku mērķu gadījumā un par pārmērīgi augstiem konservatīvu mērķu gadījumā.
- 85) Jomā noteiktajā jautājumu kopumā ir jācenšas noskaidrot, vai mērķu atlasei izmantotie pieņēmumi tika skaidri noteikti. Tāpat arī jāpārliedz, ka identificētajiem rādītājiem ir pamatdati un pastāv saikne starp īstenotajām darbībām un paredzētajiem rezultātiem. Politikas mērķa iespējamības un pamatotības analīzē svarīgs rīks ir paredzamo rādītāja vērtību ikgadējo izmaiņu salīdzinājums ar līdzīgiem gadījumiem valsts un starptautiskā praksē. Visbeidzot mērķa vērtību pamatotībā jāiekļauj rādītāju vērtību novērtējums dažādās iespējamās situācijās (iespējamībā), ieskaitot ārējus apstākļus, makroekonomikas situāciju, valdības uzņēmumu, sistēmu, darījumu, programmu, darbību, realizācijas u.c. citādāku kursu. Šeit var iekļaut arī attiecīgo risku analīzi. Var formalizēt šādu attiecīgu gatavības modeli.

Gatavības līmeņi	Definīcijas
0. līmenis: Nav rādītāju vai pamata	Mērķu sasniegšanu neraksturo rādītāji vai rādītājiem nav mērķa vērtību, vai arī rādītāju mērķa vērtībām nav sniegts pamatojums.
1. līmenis: Tieši pieņēmumi	Pamatojumā izmantotie pieņēmumi ir tieši izklāstīti. Izmantotie statistikas dati ir piemēroti un ticami. Rādītājiem ir nepilnīgi pamatdati.
2. līmenis: Ticami pieņēmumi un pamatotas metodes	Pamatojumā izmantotie pieņēmumi ir ticami. Aplēsēm izmantotās metodes ir pamatotas (piemēram, paredzētās izmaiņas rādītāju vērtībās ir tieši aprēķināmas vai saskan ar valsts vai starptautiskajiem kritērijiem).
3. līmenis: Neparedzēto apstākļu vadība	Pamatojumā tiek pienācīgi ņemti vērā neparedzēti apstākļi. Aktuālākie riski ir pienācīgi identificēti, izvērtēti un pārvaldīti.

- 86) Lai GVR būtu efektīvs vadības rīks, tos ir jāiestrādā stratēģiskās lēmumu pieņemšanas procesā. Pārskati ir GVR sistēmu obligāts elements. To var nodrošināt valdība vai citas atbildīgās iestādes. Arī informācijas pieejamība ir ļoti svarīga. Šiem pārskatiem ir jābūt pieejamiem sabiedrībai un jābūt publicētiem valsts iestāžu oficiālajās tīmekļa vietnēs. GVR sistēmas izstrāde un pienācīga funkcionēšana (uzmanības pievēršana kontroles videi, risku novērtējumam, kontroles pasākumiem, informācijai, komunikācijai un uzraudzībai) var veicināt veselīgu dialogu valstī starp iedzīvotājiem un valdības lēmumu pieņēmējiem, lai varētu sasniegt saprātīgu vienošanās pakāpi attiecībā uz pašreizējiem lietderības pasākumiem, progresu valstī un relatīvo stāvokli. Var formalizēt šādu attiecīgu gatavības modeli.

- 87) Tīkmēr izmaksu un ieguvumu analīzi var veikt, salīdzinot izmaksas ar iznākumu un rezultātiem.

Gatavības līmeņi	Definīcijas
0. līmenis:	Uzraudzība un novērtēšana netiek veikta vai arī tiek veikta neoficiāli un/vai neregulāri.
1. līmenis:	- Pienākumi attiecībā uz uzraudzības procesu, informācijas plūsmām un datu avotiem ir tieši aprakstīti. - Pārskati tiek sniegti regulāri un satur iepriekš noteiktu informācijas kopumu.
2. līmenis:	- Pastāv oficiāla procedūra lietderības novērtēšanai, kurā tieši ņemta vērā rādītāju kvalitāte (rādītāju vērtība, mērījumu precizitāte u.c.). - Pastāv oficiāla lēmumu pieņemšanas procedūra radušos problēmu gadījumā.
3. līmenis:	Izmantotās procedūras ir saskaņotas ar lietderības novērtējuma valsts un starptautisko labo praksi.

6.7. MĒRĶU SASNIEGŠANAS NOVĒRTĒŠANA

- 88) Viens no ARI pienākumiem darbā ar Meksikas līgumos noteiktajiem GVR ir rādītāju izmantošana, lai novērtētu valsts progresu un ziņotu par to. ARI var izmantot attiecīgo GVR iekļauto informāciju, lai sagatavotu “pārskata karti” par valsts stāvokli un progresu konkrētā jomā vai kopumā. Laika gaitā ARI var arī izmantot šo informāciju, lai izvērtētu tendences un salīdzinātu valsts rezultātus ar citu valstu rezultātiem. Šajā ziņā faktu, ka ARI izmanto informāciju par GVR, var uzskatīt par citādāku, tomēr dabisku nākamo soli daudzām ARI, kuras arvien vairāk veic lietderības revīzijas.
- 89) Ja ARI pieņem lēmumu veikt mērķu sasniegšanas novērtējumu, tā var paļauties uz rādītāju kopumu, kas tiek izmantots esošajā lietderības novērtēšanas sistēmā, vai uz rādītāju kopumu, kas ir izveidots šim mērķim. Pirmajā gadījumā ir jāņem vērā visi riski saistībā ar GVR sistēmas

funkcionēšanas trūkumiem, kas ir aprakstīti iepriekšējās iedaļās. Otrā gadījumā ieteicamo rādītāju kopumu ir jāpārbauda, izmantojot tos pašus jautājumus, kas ir attiecināmi uz pastāvošu GVR sistēmu. Jebkurā gadījumā par rādītāju kopumu un to vērtībām, ko izmanto mērķu sasniegšanas novērtēšanai, atbilstoši *ISSAI 300* principiem un *ISSAI 3000* un *GUID 9020* prasībām ir jāpaziņo revidējamajām vai vērtējamajām vienībām, un nepieciešamības gadījumā arī revīzijas vai novērtējuma ziņojumu potenciālajiem lietotājiem. Saskaņā ar *GUID 9020* var būt nepieciešamas arī piemērotas statistikas un ekonometrijas metodes, lai izskatītu iespējamus blakus faktorus, novērtējot politikas mērķu sasniegšanu.

- 90) Dažos gadījumos mērķu noteikšanu un to sasniegšanas progresa novērtēšanu var uzskatīt par ārpus ARI pilnvarām esošiem un vairāk atbilstošiem ievēlēto amatpersonu un programmas vadītāju kompetencei. Tādā gadījumā ARI var ierobežot savu iesaisti un sintezēt un apkopot rādītāju informāciju, lai sniegtu pārskatu par valsts rezultātiem, ļaujot lēmumu pieņēmējiem šo informāciju izmantot, lai izvērtētu valsts stāvokli un progresu. Jebkurā gadījumā ARI lēmumam par to, vai un kā veikt darbu saistībā ar GVR, ir jāizriet tikai no ARI unikālās situācijas, ieskaitot ARI pilnvarām un spējām, tās valsts vajadzībām un prioritātēm.

A PIELIKUMS – DEFINĪCIJAS

Atbilstības revīzija	atbilstības revīzija ir neatkarīgs vērtējums par to, vai konkrētais pārbaudāmais priekšmets atbilst piemērojamajiem normatīvajiem aktiem, kas tiek izmantoti kā kritēriji. Atbilstības revīzijas tiek veiktas, novērtējot, vai darbības, finanšu darījumi un informācija visos būtiskajos aspektos atbilst normatīvajiem aktiem, kas attiecas uz revidējamo vienību. (saskaņā ar <i>ISSAI 400</i>)
Ekonomiskums	ekonomiskuma princips nozīmē resursu izmaksu samazināšanu. Izmantojamajiem resursiem ir jābūt savlaicīgi pieejamiem attiecīgajā daudzumā un kvalitātē, par labāko cenu. (saskaņā ar <i>ISSAI 300</i>)
Efektivitāte	efektivitātes princips attiecas uz noteikto mērķu un paredzēto rezultātu sasniegšanu. (saskaņā ar <i>ISSAI 300</i>)
Produktivitāte	produktivitātes princips nozīmē, ka no pieejamajiem resursiem tiek gūts pēc iespējas vairāk labuma. Tas attiecas uz saikni starp izmantotajiem resursiem un daudzuma, kvalitātes un laika ziņā saņemtajiem rezultātiem. (saskaņā ar <i>ISSAI 300</i>)
Novērtējums	valsts politikas novērtējums ir pārbaude, kuras mērķis ir novērtēt šīs politikas lietderību. Tajā pēc iespējas sistemātiskāk analizē politikas mērķus, īstenošanu, rezultātus un ietekmi, vērtē tās lietderību, lai novērtētu tās derīgumu. Tādēļ novērtējums kļūst arvien svarīgāks publiskās debatēs, ciktāl politiskajiem vadītājiem ir jāpieņem lēmumi, pamatojoties uz pierādījumiem. (saskaņā ar <i>GUID 9020</i>)
Rādītājs	rādītājs ir kvantitatīvs vai kvalitatīvs mērījums, ar ko apraksta ekonomikas, vides, sociālo, kultūras vai citu stāvokli laika gaitā.

Ieguldījumi (ieguldījumu rādītāji)	Ieguldījumu rādītāji ir produkcijas ražošanā izmantoto resursu – materiāla, enerģijas, centienu un naudas – līmenis.
Galvenie valsts rādītāji	Valdības izmantots rādītāju kopums, lai noteiktu mērķus, uzraudzītu progresu un novērtētu mērķu sasniegšanu, kā arī izmērītu valdības darbību, programmu, politiku, darījumu vai uzņēmumu lietderību.
Rezultāti (rezultātu rādītāji)	Ar rezultātu rādītājiem mēra izmaiņas, kas ir būtiskas tieši sabiedrībai, piemēram, izglītības ieguves līmeni.
Produkcija (produkcijas rādītāji)	Ar produkcijas rādītājiem mēra izmaiņas sniegto produktu vai pakalpojumu apjomā, piemēram, veikto arestu vai piespiedu darbību skaitu. Šāda veida rādītāji ir svarīgi, jo produkciju parasti ražo ar cerību mainīt rezultātu.
Lietderības revīzija	lietderības revīzija ir neatkarīga, objektīva un ticama pārbaude par to, vai valdības uzņēmumi, sistēmas, darījumi, programmas, darbības vai organizācijas darbojas saskaņā ar ekonomiskuma, produktivitātes un efektivitātes principiem un vai ir iespējams veikt uzlabojumus.
Progress	progress nozīmē, ka sabiedrības dzīve uzlabojas atbilstoši tam, kā to definē šīs sabiedrības locekļi. Progresu var arī definēt kā panākumus mērķu sasniegšanā vai tuvošanos mērķim, ja mērķi ir noteikti politiskā procesā vai cita veida pilsoniskā iesaistē. Progress ir daudzdimensionāls un parasti tajā ietilpst ekonomikas, sabiedrības un vides faktori, kā arī citas jomas, ko cilvēki uzskata par dzīvei svarīgām (piemēram, kultūras vai pārvaldības kvalitāte) Lai gan progress nozīmē izmaiņas uz labo pusi, jebkurā progressa novērtējumā jāiekļauj arī regresa novērtējums.

Aktualitāte

politikas aktualitāte ir tās mērķu atbilstība sociālajām, ekonomiskajām vai vides vajadzībām, kuru apmierināšanai politika bija paredzēta. (saskaņā ar *GUID 9020*)

Derīgums

derīgums ir jautājums par to, vai politika bija vērtīga, ņemot vērā visu tās tiešo ietekmi (rezultātus) un netiešo efektu (ietekmi), no vienas puses apsverot pat neparedzētos un negaidītos rezultātus, no otras puses vērtējot vajadzības, kuras bija paredzēts apmierināt ar šo politiku. (saskaņā ar *GUID 9020*)

B PIELIKUMS – AUTORITATĪVI AVOTI

1. ANO centieni organizēt IAM sasniegšanu ir paraugs GVR izstrādē un lietošanā starptautiskā un nacionālā līmenī. 2017. gada martā notikušajā ANO Statistikas komisijas 48. sēdē dalībnieki vienojās par globālo rādītāju ietvaru ilgtspējīgas attīstības mērķiem, kas tika noteikti 2030. gada ilgtspējīgas attīstības plānā.

2. Būtisks metodoloģijas izstrādes progress sabiedrību un tautu labklājības progresa novērtēšanai tika sasniegts Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Labklājības iniciatīvā. Galvenie jēdzieni ir skaidroti šeit:

- Hall, J. et al. (2010), "A Framework to Measure the Progress of Societies", OECD Statistics Working Papers, 2010/05, OECD Publishing.
- OECD/EU/JRC (2008), *Handbook on Constructing Composite Indicators: methodology and user guide*, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2013), *OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being*, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2016), *Supreme Audit Institutions and Good Governance: oversight, insight and foresight*, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Paris.
- Exton, C. and Shinwell, M. (2018), *"Policy use of well-being metrics: Describing countries' experiences"*, OECD Statistics Working Papers, No. 2018/07, OECD Publishing, Paris.

3. Svarīgu ieskatu par makroekonomikas un finanšu stabilitātes tēmām, kā arī par rādītāju lietošanu valsts līmeņa stabilitātes izvērtēšanai var gūt no Starptautiskā Valūtas fonda pētījumiem par makrouzraudzību. Nozīmīgi dokumenti ir:

- "Macroprudential Policy: an Organising Framework" (2011).
- "Key Aspects of Macroprudential Policy-Background Paper" (2013).

4. Dažādas kritēriju kopas ir izstrādātas rādītāju kvalitātes izvērtēšanai attiecībā uz politikas īstenošanas uzraudzību, ieskaitot *RACER* rādītājus, kas ir doti Eiropas Komisijas labāka regulējuma rīkkopā (2017).

5. Bez iepriekšminētajām publikācijām pastāv vēl vairāki rīki, kas var būt revidentiem noderīgi galvenokārt revīzijas kritēriju noteikšanā un labās prakses identificēšanā. Šos rīkus piemēro visiem revīzijas tematiem, tāpēc tos var izmantot arī GVR izstrādei un lietošanai. Biežāk izmantotie rīki ir:

- *EUROSAI* revīziju datubāze, kurā ir revīzijas ziņojumi par dažādām tēmām no *EUROSAI* dalībniekiem (<https://www.eurosai.org/en/databases/audits/>).
- GVR sistēmu izstrādes pieredzi var koplietot *Benchmarking International* apmaiņas projektā – BIEP (<https://biep.nku.cz/>). Šis rīks var būt kā platforma sadarbības atvieglošanai un saziņai starp revidentiem visā pasaulē”.
- Zināšanu bāze par galvenajiem valsts rādītājiem. Informācijas avots par *INTOSAI* galveno valsts rādītāju darba grupu (kniknowledgebase.org).